

# GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:  
Brasiovu, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:  
Jofa si Dumineca.

Pretulu abonamentului:  
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni  
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu seu  
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:  
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:  
un'a serie garmondu 6 cr. si timbra de 30 cr.  
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-  
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se  
retrimitu.

Nr. 71.

Joi, 16 4 Septembre

1880.

## O problema a ministrului Trefort.

Brasiovu, 15 Septembre.

Acuma, mai tardiu, aflam din isvoru competentu, ministrulu de culte si instructiune publica Trefort, nu a mersu la Sacele pentru aceea, ca se viziteze scolile romane de acolo, ci numai din interesu cãtra Secui si cãtra institutelu lor. Mai multu numai din intemplanã, trecẽdu prin Satulungu, a visitatu si scol'a romana de acolo in modu fugitivu. Intr'o relatiune, ce i se face diarului „Pester Lloyd“ asupra caletoriei ministrului, se dice, ca d. Trefort, care „de multi ani se ocupa cu problemele civilizatiunii si ale economiei nationale“, a facutu excursiunea la Sacele si in Secuime numai cu scopu spre sondã terenulu pentru infiintarea unei „adeverate industrie maghiare“ in acele parti. In Sacele a visitatu scol'a de sculptatu (in lemnu) redicatu pe spesele statului, care are vreo 50—60 de elevi, iar in Szepesi-St-György s'a interessatu de progressele ce le-au facutu scol'a industrialã (de torsu) de acolo, care asemenea este sustienuta din partea statului.

Corespondenti'a memorata a fõiei pestane voiesce se mai arate, ca Secuii se bucura astadi de cea mai mare ingrigire din partea guvernului, si motivãza acest'a dicẽdu, ca Secuii posedu o multime de insusiri bune si formãza „elementulu mai viu democraticu“ intre Sasi, intre Ungurii aristocratici si intre Romani, „cari in multe privintie sunt inca primitivi“; de aci deduce ca Secuii sunt cei mai apti spre a servi de factoru la rezolvarea marilor „probleme de civilizatiune“ cu cari se ocupa de atãtia ani ministrulu.

Departu de noi de a ne uitã cu ochi rei la societudinea ce-o intimpina din partea ministrului ungurescu de instructiune vecinii nostri Secui, din contra suntemu de parere, ca progressandu industria cãtra Secui, acest'a ar' folosi numai tierii Ardãlului, d'ãr' este ceva forte caracteristicu pentru sistemulu de guvernare ungurescu, ca ministrulu Trefort in Galitiã Transilvaniã nu mai afla altu campu pentru rezolvarea marilor „probleme de civilizatiune si de economia nationalã“, decãtu miculu si puçinu roditoriulu teritoriu alu Secuime. Ore afara de Secuime se nu mai fia in totã tier'a Ardãlului nici unu refugiu pentru industria?

Noi amu crede, ca in tier'a acest'a se mai afla tãnuturi unde industria ar' pãte luã in scurtu timpu unu aventu multu mai mare, decãtu in Secuime, unde ce-i dreptu industria, care s'ar' desvoltã acolo ar' fi o „adeverata industria maghiara“, cãci poporatiunea aceluor tãnuturi nu este de ginta maghiara. Ide'a de statu unguresca, asia cumu o in-telegu ocãrmuitorii de astadi, avendu de scopu numai intarirea elementului maghiaru, nu permite ca guvernulu se spriginãscã undeva vr'unu progressu, care ar' contribui la intarirea unui altu elementu.

Cea mai trista urmare a sistemului de asuprire nationalã, ce se practica in aceste tieri, este tendintia de a paralizã desvoltarea nationalitatilor romãmaghiare prin asservirea loru economica. Transilvaniã cu deosebire a suferitu fõrte multu in urma acest'a, ea a fostu in totu timpul dela 1867, cu deosebire incãtu privesce tãnuturile locuite de Romani, sistematicu negligẽata, astfelu ca acuma se afla in deplina decadentia. Si cine trebuie se suferi deãca majoritatea absoluta a poporatiunii unei tieri este cu totulu napastuita? Negresitu ca numai tier'a si earasi tier'a.

Acest'a trebuie se-o scie si ministrii unguresci, cãci au invetiãtu la scol'a si trecu de capacitãti mari politice. Nenorocirea cea mare pentru tier'a Ardãlului este inse, ca cei ce conduc astadi destinele ei, vedu ce este mai bunu si totusi urmãza ce este mai reu. Marele unguru Szechãyi pretindea se li se dã Romaniloru iobagi libertatea si se li se cãra in schimbu, ca sã se assimileze prin limba cu rass'a maghiara. Poporulu romanu si-a

si castigatu libertatea la 1848, inse nu prin assimilare, ci prin versare de sange, devenindu proprietariu pe vechiulu lui pamentu si ajungẽdu astfelu, printr'o desvoltare economica independentã, din ce in ce la o mai mare consciintia de sine. Copiatorii de adi ai politicei lui Szechenyi ar' voi acuma se-i paralizeze acest'a desvoltare puindu-i pedece sistematice si negligẽndulu cu deservẽsire si se 'lu aduca astfelu intr'o stare cu totulu supusa si dependentã de capitalulu moralu si materialu alu rassei maghiare ca se'lu pãta apoi cu atãtu mai lesne assimilã.

Eata de ce nu le pasa celoru dela potere deãca tier'a suferi in urm'a acesteia politice, deãca deficitulu cresce, cãci poporulu a ajunsu a nu mai potã plati darile enorme, ce i se ceru. Totu ce nu este maghiaru seu nu s'a assimilatu cu Maghiarii sã se darapene, numai rass'a domnitõre sã pãta castigã pe di ce merge mai multã potere de vieatã.

Se mai spunem cãtu de gresitu, cãtu de ne-logicu si funestu este acestu calculu? Care omu cu mintea senatõsa si nepreocupatu nu semte acest'a? Cine va crede ca statulu ungurescu pãte negligẽ pentru durata interesele de vieatã a trei miliõne de Romani, fara ca acest'a sã se resbune mai curẽdu seu mai tardiu?

De cãte ori vine vorb'a ca statulu se faca ceva pentru poporatiunea Ardãlului trebuie se audim, ca cu Romanii nu se pãte face nimicu ca-ci sunt asia si pe dincoala. Si corespondentulu diarului „Pester Lloyd“ facẽdu asemenare intre Secui si ceilalti locuitori gasesce, ca Romanulu ar' fi chiaru multu mai „primitivu“ ca Secuiulu.

Romanii mai primitivi in calitãtile lor, mai puçinu „industriosi, economici si perseveranti“ decãtu Secuii! Acest'a e ceva nou si numai unulu, care fantasãza de-o „adeverata industria maghiara“ in Secuime, a potutu se afe o astfelu de diferentia intre insusirile Secuiulu si ale Romanulu. Nu voim se negam calitãtile cele bune ale poporulu secuiescu, d'ãr' se intrebe odata ministrulu Trefort pe directorii instituteloru de invetiãmentu din tierã, deãca copiii de romanu sunt cei din urma seu cei d'antãi incãtu privesce facultatea spiritualã si diligintia.

Ar' fi mai bine ca Maghiarii se-o spuna pe façia, ca se temu de facultãtile Romanulu atãtu de multu, incãtu nu voiescu ca statulu se faca nimicu pentru desvoltarea lor. Sunt tãnuturi mari locuite de Romanii cei mai destepti si abili, pe cari guvernulu ungurescu le-a napastuitu cu totul. Se luam de esemplu numai comunele din muntii apusani. Ce a facutu statulu pentru acestu tãnutu locuitu de Romani, ce pentru redicarea industriei in acele parti? Absolutu nimicu, ba acuma ap'a a mai stricatu si drumurile ce remasese mostenire din timpul absolutismulu. Si cu tãte aceste statulu trãge pe flecare anu unu venitu insemnatu din minele de aur ale aceluor munti.

Ce se mai si asteptam inse dela unu guvern, care a doveditu de atatea ori ca voiesce se sugruma ori ce desvoltare romanãscã in acest'a tierã! Nu mai speram nimicu dela d. Trefort si cei de panur'a s'a, ceea ce amu voitu se arãtam a fostu numai metod'a exclusivã nationalã, prin care d-lu ministru crede ca va deslegã „problemã civilizatiunii si a economiei nationale“, de care se ocupa. Cãtu despre „Romanii primitivi“, ministrulu a avutu ocaziune de a se convinge chiaru in Sacele, cu cãtu scolile romanesci din Satulungu, redicate pe spesele acestoru Romani, erau mai frumõse si mai corespundietõre, decãtu scolile secuiesci redicate si sustienute pe spesele statului.

## Cronic'a evenimenteloru politice.

Conformu programei Maiestatea S'a va merge din Bucovin'a prin Galitiã la Fünkirchen (cinci bisericu) in Ungariã unde va

asist'a la manevrele honvediloru concentrati acolo. „Pesti Naplo“ propune acuma, ca cu ocaziunea acest'a monarchulu se fia primitu de cãtra poporatiunea ungara in modu stralucitu demonstrativu dicẽdu in numerulu seu dela 11 l. c.:

„Caletoriã galitiana a regelui este inaugurarea unei astfelu de politice, pe care de multu o doresce si Ungariã, care a portat'o natiunea maghiara dela 1830, candu comitatele cerura restaurarea Poloniei, in timpu de 50 de ani inzedaru si care in fine incepe a se realisã. (sic!) Natiunea maghiara nu se arãta indiferentã, candu e vorb'a de unu lucru atãtu de mare, cum este desfasurarea stindartulu polonu in contra Rusiei (sic!) Caletoriã imperatulu in Galitiã, visit'a baronulu Haymerle la Bismarck, visit'a principelului mostenitoriu in Berlinu, tãte aceste sunt in legãtura un'a cu alta. Mari lucruri se prepara. Intr'unu asemenea momentu Maghiarii trebuie se si documenteze bucuria façia de rege. Trebuie se i se prepare monarchulu in Ungariã o primire extraordinarã s. a. — Dis'amu ca cei dela „Pesti Naplo“ traiescu in ide'a ficsã, ca ei mãna in mãna cu Polonii voru se restõrne inca colossulu dela nordu si se reguleze cestiunea orientala! —

Siovinismulu maghiaru a ajunsu la culme. Diuarele ungare anuntia, ca in Bud'a s'a inauguratu o miscare, a careia scopu este maghiarizarea locuitoriloru de pe tiermulu stangu alu capitalei. Se dice ca au de gandu a infiintã acolo mai multe reuniuni sociale, cari se intrebuinteaza numai limb'a maghiara ca mediu alu instructiunii si petrecerei (sic!) In capulu miscarei ar' stã ampoiati, professori s. a.

Caracteristica pentru puterniculu curentru siovinisticu, ce a cuprinsu tãte paturile societãtii maghiare este cestiunea teatrulu germanu din Budapest'a. Cetitorii nostri sciu ca s'a fostu inchisu teatrulu germanu de acolo cu cuventu, ca orasiulu n'ar' avã lipsa de elu. Proprietar'a zidirei teatrulu din cestiune, banc'a creditulu fonciaru din Vien'a, a petitiunatu nu de multu la primariã din Budapest'a, ca se i se dã concessiune pentru de a dã reprezentatiuni teatrale. Acest'a petitiune s'a discutat in sinulu magistratulu pestanu si s'a luat unu conclusu favorabilu cererei. Audiendu de acest'a foile maghiare inse au inceputu se strige in contra membriloru consiliulu comunalu si astfelu din „conclusulu“ luat a devenitu peste nõpte numai o „discussiune confidentialã“ si s'a conchiamatu o nouã siedintã, care sã ia unu „conclusu oficialu.“ Intr' aceea diare ca „Pesti Naplo“, „Függetlenség“ s. a. incepura a strigã in contra concessiunii. „Pesti Hirlap“ dicea, ca deãca partid'a unguresca va cadã si va invinge cea germanã, acest'a va veni cu pretensiuni totu mai mari si amenintã pe reprezentantii orasulu cu demonstratiuni de ale tinerimeii s. a. In urm'a acesteia presiunii si a terrorisarei pressei magistratulu a schimbatu conclusulu de mai inainte si a decisu, ca se refuse concessiunea. Scimu, ca Maghiarii sunt fõrte dibaci in afarea de preteceste, spre a cusã asemeni fãpte siovinistice, numai cãtu nimenea nu le mai da crediementu. Asia sustienu acuma susu si tare, ca zidirea teatrulu n'ar' fi destulu de sigura in contra unui incendiu.

In siedintiã dietei croate dela 11 Sept. deputatulu Vrbaniãcs a facutu o propunere, care va dã anse earasi la o discussiune infocãta asupra dreptulu de limba si asupra incalcariloru ce se facu din partea guvernulu ungurescu. Propunerea lui Vrbaniãcs suna asia:

„In façiã impregiurarei, ca la oficielu posteloru, telegrafeloru si ale drumuriloru de feru in Croatiã-Slavoniã limb'a oficialã este limb'a cea unguresca ca aceste officie se servescu oficialmente numai de emblem'a unguresca, ca la aceste officie nu se nu-

mescu fi de ai tiei si ca ministrul de comertiu corespunde unguresce cu camerele de comertiu croate: decide diet'a, de a provoca pe Banulu, ca spre a perarea legalitatii in tiea se faca pasii necesari catu mai curandu si se relateze dietei asupra loru.

Propunerea acest'a este subsemnata de 13 deputati. Ea s'a pusu la ordinea dilei pentru Mercuri. Cu ocaziunea acestei desbateri se va vede nou'a grupare a partideloru. Ori in catrau primu intre marginele acestei monarchie nu vedemu decatu lupte pentru limba. Asia de departe amu fi ajunsu dupa unu periodu de douedeci de ani plinu de totu feiulu de experimente „constitutive.“ Cehii, Germanii, Polonii, Maghiarii, Croatii, toti se lupta pentru limb'a loru, toti o apera cu gelosia, ba Germanii si Maghiarii voiescu se-o impuna cu forti'a inca si altoru popore, ar' fi bine, deca si Romanii in faci'a acestei aparintie ar' sci se 'si pazesca tesaurulu celu mai scumpu, celu pugiu cu aceeași energia ce-o intrebuintieza inimicii loru spre a ilu rapi.

Diarulu „Golos“, vorbindu despre caletoria imperatului Austriei in Galitia scrie urmatoarele:

„De faptu Polonii n'au nici unu motivu de a fi recunoscători dinastiei habsburgice, care a datu primulu semnalu pentru impartirea Poloniei, ba care a smulsu chiaru acestui Statu, inca mai inainte de impartire, provinci'a Zips in 1769 si tienutul Sandetzki in 1770. Astu-felu Polonii suferira in cursu de sute de ani o violinta pressiune din partea Austriei, pressiune indreptata contra nationalitatii si institutiunilor loru politice. Dupa anulu 1772 fura inlaturate limb'a si administratiunea polona, si la congressulu din 1815 de la Vien'a. Austri'a fu aceea, care impiedica pe imperatulu Alexandru I de a ajuta la renascerea regatului Poloniei. Totu Austri'a fu aceea care la 1863, prin politic'a s'a cea marginita, sprigini nebun'a revolutiune din regatulu Poloniei si distruse astufeliu tote combinatiunile politice ale marchisului Wielopolski pentru Varsiovi'a si Poloni'a. Deca dela 1870 incece se schimbă sistemulu politicu din Austri'a fatia cu Poloni'a, apoi ea a fostu silita la acest'a de infrangerile de la Solferino si Sadova er' nu din dorint'a de a face dreptate Poloniloru, pe candu imperatiu Alesandru I si II, ca invingători in anii 1815 si 1862, er' nu ca invinsi, acordara Poloniloru de bunavoia, multu mai multe drepturi de catu aveau Galitiani. Deca, dupa cum vedemu acum, Polonii acorda stapanitorului loru nu numai o fidelitate politica, ci 'i mai facu si o primire stralucita, apoi ei probeza prin acest'a, ca au ruptu cu trecutul loru revolutionaru, ca suntu capabili a fi credintiosi, politicesce vorbindu, si ca ei, observandu unu mare respectu pentru nationalitatea loru, uitandu-si trecutul, potu simti pentru suveranulu loru o amore solemnă si care merge crescendu pona la entusiasmu. Acest'a este adeverat'a insemnatate a primirei facute imperatului Franciscu Iosifu. La acest'a a facutu alusiune presedintele Galitiei in discursulu seu adresatu generalului Albedynski, si nici unu rusu seu polonu nu se indoesce, ca aceste sentiminte se voru manifestă si in Varsiovi'a, candu se va presinta ocaziunea.“

Altu diaru russescu „Novoie Vremia“ sustiene, ca primirea entusiastica a imperatului Austriei in Galiti'a n'are nici-o importantia, caci prin acest'a nu se pote intari situatiunea imperiului dunarenu, pentru esistentia caruia chiaru barbatii de statu austriaci sunt atata de ingrigiti. Poloniloru le place, ca li se face curte si guvernulu austriacu se bucura ca-i vede multiamiti. Amu voi inse se scimu, dice numit'a foia, ca ore este posibila o adeverata apropiere intre Poloni si Austro-Ungari'a?

Polonii ce-e dreptu nu mai visesca de-o Polonia mare, der' planurile lui Czartoryski si Wielopolski, de a face din Poloni'a o singura tiea, care se fia legata prin legaturi dinastice de unu statu mare, au inca o mare atractiune; acesti politici inse isi basesca increderea pe Russi'a, caci Russi'a este unu statu slavu, care mai curandu seu mai tardiu totu va ajunge in capulu poporeloru slave, cum ajunse, Prussi'a in capulu Germaniloru. Cu totulu alta e situatiunea Austro-Ungariei, care in form'a ei actuala dualistica este „unu organismu politicu nascutu mortu“, de care nu ar' fi consultu ca Polonii se 'si lege viitoriulu. In fine se incerca a arata „Nov. Vr.“, ca Polonii n'au de a se astepta la nici unu folosu, dela Austri'a, numai atunci le-ar' merge mai bine, candu ar' invinge federalismulu, der' foi'a russesca crede, ca federalismulu ar' provoca in fine dissolvarea monarchie, de aceea, dice, nupote da mare insemnatate conediei ce se joaca cu Polonii din Galiti'a.

Limbajulu acest'a alu foiloru din Petersburg a superatu pe oficiosii din Vien'a si de aci s'a nascutu o polemica pasiunata. Diarele unguresci si cu ele multe foi germane au descrisu caletoria imperatului Austriei in Galiti'a asia, ca si candu ea ar' fi indreptata in contra Russiei, unu diaru pestanu dise chiaru, ca acest'a caletoria „prepara viitoriulu.“ La provocarea acest'a a respunsu diarul russescu „Bereg“, care sta in concesiuni cu Loris-Melicov, cu alta provocare si mai mare, dicendu ca maioritata e a poporatiunei Galitiei constata din Ruteni (Russi) si amenintandu cu nemultiamirea acestoru 3 milioane de Ruteni.

Rutenii Galitiei — scrie „Deutsche Ztg.“ — au multa cauza de a fi nemultiamiti cu tractarea ce-o intimpina din partea minoritatii polone, der' ei au hotaritu de a nu se adresa in aceste momente cu nici-o plangere monarchului. Rutenii Galitiei nu voru aduce omagieile loru imperatului in modu atatu de pomposu si sgomotosu, de siguru inse ilu voru intempina cu-o sinceritate totu atata de mare. Agitatiunile foiloru russesci potu se servesca Poloniloru de memento. S'a vedutu cu ocaziunea caletoriei Maj. Sale, ca Polonii si-au datu silintia, de a departa elementele nepolone ale poporatiunei din apropierea monarchului. Tote vorbirile s'au adresatu numai in limb'a polona monarchului, numai ici si colea se mai intretiesea cate unu cuventu rutenescu. Nemtiesce nu s'a vorbitu nimicu catra imperatulu, cu tote ca unu jumetate milionu se folosese in Galiti'a de limb'a germana ca limba materna. (Evreii. — Trad.) Tote inscriptiunile pe transparente etc. erau in limb'a polona. Si cu tote aceste, — adauge „D. Z.“ — nu se pote ascunde faptul, ca maioritata poporatiunei Galitiane nu e polona. Cineva a disu, ca geografi'a e celu mai mare inamicu alu Cehiloru. Cu acelasiu dreptu se pote dice, ca statistic'a e celu mai mare inamicu alu Poloniloru si alu aspiratiunilor loru, caci Galiti'a n'are nici doue milioane complete de Poloni, si ca numerulu totalu alu tuturor Poloniloru nu trece peste 9 milioane.

Dupa acest'a introducere diarul germanu se incerca a cochetă cu Polonii, asigurandu-i, ca Germanii nu sunt antagonistii loru. (Cu alte cuvinte, ca nu le pasa multu de sortea Ruteniloru — Trad.) si promitiendu-le earasi munti de aur, deca voru respinge aliantia cu Cehii si cu Clericali. Spre a da efectu acestoru cuvinte „D. Z.“ mai amenintia odata cu Rutenii, dicendu ca Polonii Galitiei, deca voiescu se prepare viitoriulu, trebuie se multiamesca inainte de tote pe Ruteni. Galiti'a si-ar' implini rolulu de Piemont fatia de Poloni'a russesca forte reu, deca maioritata poporatiunei sale ar' ave cauza de a se plange ca e asuprita. In fine „D. Z.“ mai suspina odata din caus'a, ca tocmai acuma, candu o ciocnire a Austro-Germaniei cu Russi'a este atatu de apropiata, Polonii se alieza tocmai cu Cehii russofili. Der', dice, eroea ce-o comitu Polonii prin politic'a loru intoleranta fatia de Ruteni nu se va pote indrepta dintr'odata. Ar' fi bine, deca Polonii fantasti, si-ar' aduce aminte de aksioma abatelui Siyés, ca celu ce voiesce se fia liberu, trebuie se scie a fi dreptu. Ei prin acest'a s'ar' feri pe sine ca si pe monarchia de desamagiri doreroe.

In Cislaitani'a guvernulu se ocupa seriosu de resolvarea cestiunei de limba, care este cea mai grea dintre tote. Diarulu „Politik“ din Prag'a i se scrie dela Vien'a, ca cele mai mari concessiuni posibile le-ar' face nationalitatiloru ministriulu Taaffe, numai se pota dobandi recunoscerea legala a unei limbe uniforme a statului si pentru comunicatiune. In regiunile mai inalte ale guvernului s'ar' crede, ca prin proclamarea unei limbe a statului s'ar' delatură cea mai mare pedeca a administratiunei. Mai cu seama s'ar' pune mare greutate pe aceea, ca in casulu unui resbelu contactulu centreloru administratiunei cu organele din periferia se fia catu mai intimu si masin'a administrativa se lucreze cu precisiunea unui aparatu telegraficu. — La acest'a declara „Politik“, ca proclamarea limbei germane de limba a statului involve o vatamare a dreptniloru poporeloru negermane din imperiu, si ca maioritata actuala a Reichsrathului nu va consenti niciodata la acest'a. „Politik“ crede, ca comitele Taaffe ar' voi a se apropiat earasi de partid'a centralista, si de aceea promite de a se ocupa cu regularea cestiunei de limba in modulu aratatu. „Politik“ inse se indoesce, ca comitele Taaffe s'ar' ganu seriosu la aceea, sciindu prea bine, ca ar' riscă a perde spriginulu maioritatii parlamentare.

In privinti'a miscareii bulgare scrie unu corespondentu lui „Daily News“: „Afu din Filipopol ca Russii zidescu cetati prin strimtoriile Balcaniloru, sub pretextu, ca ridica monumenta. Se vorbesce ca vase de transportu au plecatu din Odessa, incarcate cu tunuri, munitiuni si provisiuni, care voru fi desbarcate in secretu pe tiermuriile Rumeliei orientale. Si „Allgemeine Zeitung“ din Augsburg a primitu raporturi analoge, precum si, ca nu mai pote fi vorba de ocuparea Balcaniloru de catra Turci. Port'a a perduu timpulu potrivitu pentru acest'a, dice corespondentulu, caci trupele, cari se afla la Adrianopolu, nu sunt de ajunsu. Autoritatea Sultanului in provincia este unu zero. Aleco-pasi'a face tote dupa poft'a consulului generalu rusescu. Din Filipopol, se tramitu necontentitu agenti in Macedoni'a, spre a submua teremulu si acolo.“

Articululu nostru privitoriu la escursiunea ministrului Trefort in Sacele si la atitudinea ce a observat'o fatia de preotulu din Satulungu, a fostu comentatu de mai multe diari din Romani'a. Intre altele si „Resboiulu“ (Weiss), care in mai multe renduri a pledatu pentru aliantia Romaniei cu Austro-Ungari'a, intr'unu articulu de fondu intitulatu „Multu ne iubescu Ungurii!“ se esprima asupra acelu faptu in modulu urmatoriu nemeritu:

„Pe di ce trece iubiti nostri vecini de peste Carpati ne dau probe noue de nemarginita si infacarat'a dragoste ce-o au catra neamulu romanescu. Acest'a dragoste merge pona acolo, in catu — deca s'ar' pote — se nimiciesca si limba si religia fratiloru nostri, aflati sub dominatiunea loru, si se-i contopesca cu deseversire facendui un'a cu densii. Si aceste manifestatiuni de iubire se producu nu numai din partea pressei, ci si din partea inalteloru sfere guvernamentale maghiare. Semnu bunu, ca vecinii nostri sciu, cum se se porte catra aceia dupa a carora aliantia si amicitia ambla necontentitu.“

Citandu apoi pasagele principale din articulu nostru dela 3 Sept. n. „Resboiulu“ continua asia:

„Deca der' insusi ministrulu de culte si instructiune publica alu Ungariei da o asia de grosolana dovada de intolerantia catra Romanii din Transilvani'a, ce trebuie se asteptamu din partea celor-l'alti agenti inferiori ai guvernului maghiaru? Acestu reu esemplu, venitu de susu, este forte periculosu si de natura a mari si mai multu ura si vrajb'a intre cele doue popore, Romanii si Ungurii. Cum mai au curagiu scumpii nostri vecini se faca apelu la unire si infratire cu Romanii, candu pe tota diu'a arata celu mai mare dispretiu pentru limb'a si religia nostra, candu persecuta in totu modulu pe fratii nostri de peste Carpati, candu mergu cu exclusivismulu si intolerantia loru pona a nu voi nici chiaru se auda pronuntandu-se unu singuru cuventu romanescu? Ore, prin asemenea procederi revoltatorie spera Ungurii, ca voru pote dobandi simpathia Romaniloru? Nu vedu densii ca purtarea acest'a brutala inaspresce si mai multu sentimentele deja interitate ale Romaniloru?“

„Conduit'a d-lui Trefort, in acest'a impregiurare, este cum nu se pote mai blamabila. Ea denota, pe langa o complecta ignorantia a reguleloru buneii cuviintie, si o mare lipsa de bunu simtiu si de tactu politicu. Deca tocmai in timpulu de fatia, candu aliantia nostra este solicitata cu atata rivna de Austro-Ungaria, candu la Vien'a si Berlin ni se face atata curte, — deca tocmai acum d-nii Unguri isi dau aram'a pe fatia, cum putem noi se avemu incredere in astfelu de pretinsi amici si falsi aliati, si ce garantia pote se ne inspire d-loru pentru viitoru, dupa ce 'si voru face treburile cu concursulu nostru?“

In diu'a de 30 Augustu aniversarea luarii Gritivitei, ministrulu de resbelu generalu Slaniceanu a nu adresa in numele armatei felicitari Domnitorului. Maria S'a Regala respunse d-lui generalu Slaniceanu prin urmatoarea telegrama:

„Dloi gener. Slaniceanu, ministru de resbelu. „Desi departe de Tiea, tota gandirea mea este astadi in mediloculu scumpei mele armate, care prin bravura s'a „a sciutu a redica in acest'a memorabila di prestigiuulu Romaniei si ne gandimu astadi si la bravii caduti, cari au „pusu temelii independent' Tiei; ve rogu fiti interpretulu meu, pentru a arata armatei mele multiamiri si felicitari.

Neuemburg 30 Augustu 1880. Carolu.“

## Caus'a agrara ardelena in diet'a maghiara.

(Urmare.)

**Béla Lukács :** Eu intelegu lucrulu asié, că dl. ministru designéa pe inginerii respectivi si tribunalulu alege între acestia din casu in casu. De aceea aprobediu desi- narea inginerilor prin ministeriu tocma pentru a se incon- traa abuzulu, că unu ingineriu functionariu se autentice ararea celuilaltu ingineriu functionariu.

Consimtiu cu intentiunea deput. Pulszky, inse nu mi se pare bine formulata propunerea densului. Nu consimtiu cu apelabilitatea decisiunei tribunalului referitoare la designarea inginerilor, si voiescu că tribunalulu se denumésca, éra nu se designéa pe ingineri. Spre acestu scopu propunu urma- toriulu amendamentu :

„si péna ce se voru denumi ingineri autenticatori in numeru recerutu, tribunalele se inpoternicescu a autorisá cu gendele autenticii in modu interimalu, cu privire la teritoriile lor, numerulu necessariu dintre inginerii functio- natori.“

**Parteniu Cosma :** Eu nu primescu nici una dintre propunerile facute, ci aflu că decâtu ambele, e mai banu testulu.

Nici la unu casu nu m'asiu poté invoi cu dl. Pulszky tr'aceea, că decâtu ministru, mai bine se denumésca com- missiunile administrative pe inginerii autenticatori. Contra acesteia asiú avé o multime de argumente; dér' nu potu ac- ceptá nici cele dise de dl. Kukéts Béla, nu dóra pentru-cá ar' fi corectu între impregiurari normale, că tribunalulu se denumésca pe inginerii autenticatori, ci pentru-cá cunosc unu mai multe casuri in Transilvani'a, si credu că le cunósce si dl. ministru, cari i-au potutu dá motive se ié acestu dreptu din mau'a tribunalului. Cunosc unu processu ur- barialu in care tribunalulu, in contra protestului fostiloru obagi, a incuviintiatu lucrarea inginerilor, de si unii ómeni capetan mai multu pamentu decâtu le competea, éra altii se stersesera de pe fati'a pamentului, cá-ci candu au venitu ron- dulu la ei, ingineriulu nu mai avea pamentu de inpartitu. Cá se se coréga nedreptatirile comisse de inginerii cu con- simtiementulu tribunalului, a trebuitu ministeriulu se dele- gédie altu tribunalu, care apoi a nimicitu totulu si a dis- pusu inpartire noua.

Dupa asemenea premise ve marturisescu, că in acést'a privintia alu mai mare garantia chiaru si in ministeriu de- câtu in tribunalele din Transilvani'a.

Eu inse nu aflu de mai puçina insemnatate functiunea ingineriului functionariu, decâtu vedu că i se atribue aci functiunei ingineriului autenticatoriu.

Despre inginerii functionariu nu amu auditu nici unu inventu, de si asiú fi doritu că se aflu in motivare, ce dis- positiuni voiescu ministru se faca in privintia acestora si in drumari voiescu comisiunea juridica se dea ministru in privintia copriusului instructiunei referitóre la ingineri? anume cine va avé dreptu se aléga pe ingineriulu func- tionariu ?

Binevoiti a considerá, că la comassari totulu aterna dela lucrulu ingineriului.

Dupa cum este compusu proiectulu de lege si dupa cum credu că se va si primi, la comassarile din Transilvani'a nu se va intemplá acea ce s'a intemplat la cele din Ungari'a, unde possessorulu a alesu pe ingineriu, dér' elu la si platitu, si se va intemplá acea : că minoritatea va alege pe ingi- neriulu si'lu voru plati impreuna; deci maiortatea va con- tribui mai multu la plata, fara că se aiba vreo influentia a- supra alegerei ingineriului.

Acést'a diferentia esentiala merita la totu casulu aten- tiune, pentru-cá partea cea mai mare a influentiei ingine- rului se va referi la averea acelora, cari ilu platescu, dér' nu' lau alesu. Deci eu credu că procedur'a cea mai justa ar' fi — mai alesu déca spessele se voru plati dupa pro- portiunea posesiunei — cá toti cei interessati se participe la alegerea ingineriului functionariu, ér' déca nu s'ar poté traa asupra persónei, se se dè dreptulu de a controlá ace- sta cari n'au alesu, si acestia apoi se aléga pe ingineriulu autenticatoriu. Astfelu va fi posibilu, cá partidele se se controlede una pe alta.

'Mi-ar fi placutu déca comisiunea juridica ar' fi clari- ficatu cestiunea acést'a, si in acelu casu póte cá nici nu fa- ceam propunerea; dér' fiindu-cá acést'a nu s'a intemplat ve recomendu spre primire urmatórea propunere :

„La § 13 se se adauga urmatórea alinea noua : „Pe ingineriulu functionariu ilu alegu tóte partidele interessate, — éra déca in acést'a ele nu s'ar' poté invoi, pe ingine- rulu functionariu ilu voru alege possessorii partii mai mari a teritoriului de comassatu, ér' pe ingineriulu autenticatoriu ilu va alege cealalta parte.“

**Teod. Pauler** ministru de justitia : On. Camera ! Dis- positiunile, ce se referescu la aplicarea inginerilor functio- natori, cadu in cadrulu instructiunei ce o va emite minis- trulu pe bas'a inpoternicirii ce i se va dá. Comisiunea juridica nu a luat in proiectu intr'unu modu detaiatu si in autoritariu modalitatile despre aplicarea inginerilor functio- natori, precum isi propusesse la inceputu, ci le-a enumeratu numai in generalu între detaiurile procedurii. Dér' cumcá

aplicarea inginerilor se va intemplá cu ascultarea si influ- enti'a partideloru respective, adeca cu a acelor ce voru purtá spessele, e lucru naturalu. Deci eu nu aflu de lipsa, cá aci se luamu o dispositiune legala in privintia acést'a, si ve rogu se nu primiti acést'a propunere. (Aprobari vii in drépt'a.)

**Parteniu Cosma :** Dupa acést'a clarificare 'mi retragu amendamentulu, (Aprobari.)

**Presidiulu :** pune la votu testulu si amendamentele deputatiloru Pulszky si Lukács.

Se primescu testulu, éra amendamentele cadu.

§. 14 Pentru a fi aplicati in causele de regulare si comassare, se denumescu pe teritoriulu fia-cari tribunalu reg. dintre individi cu cunoscintie practice economice, respective silvanistice, cu caracteru nepetatu si apti, celu puçinu 30 si celu multu 90 espteri economici permanenti. Pe acesti espteri i propune comisiunea administrativa, cu privire la grupele de interesse ale possessoriloru din tientiulu conformu §. 15. Tribunalulu reg. compune o lista de espteri dintre cei propusi, eventualu si dintre altii, si o substerne impreuna cu opiniunea sa ministruului de justitia spre aprobare.

Denumirea are valóre pe doi ani si trebuie innoita in fiacare alu douilea anu.

La §-fulu acést'a este insinuat u urmatoriulu votu separatu :

§§. 14 si 15 din proiectulu de lege redigeatu de com- missiunea juridica se se eliminedie simplu.

Éra si in casulu, déca on. Camer'a ar' incuviintia in principiu dispositiunea din §-fii 14 si 15 ai proiectului de lege redigeatu de comisiunea, si respective, déca ar' si incu- viintia aceea, cá se se aplice espteri permanenti : si in acestu casu propunemu in loculu testului §-lui 14 testulu urmatori u :

„Pentru a fi aplicati in causele de regulare si comas- sare, fiacare tribunalu regescu denumescu pentru teritoriulu séu cu privire la grupele de interesse ale possessoriloru din tientiulu, conformu §-lui 15, celu puçinu 30 si celu multu 90 de espteri economici permanenti dintre individi cu cunosc- intie practice economice, respective silvanistice si cu caracte- ru nepetatu.

Denumirea are valóre pe doi ani si trebuie innoita la finea fiacarui alu douilea anu.“

**Presiedintele :** Fiinduca votulu separatu se referescu si la §. 15 ve rogu se permiteti cá se se cetésca si §. 15 si astfelu se se pettractédie ambii paragrafi deodata.

Se admite cetirea §-lui 15.

§. 15. Classificarea si estimarea o indeplinescu comis- siunea esptiloru.

Acést'a comisiunea se compune : in casulu segregarii urbariale si alu comassarii, precum si la acele proportionari, in cari sunt interessati numai membrii unei comune, dintr'- unu presiedinte, patru membri ordinari si doi membri sup- lenti, dintre cari fiacare grupa de interesse alege doi mem- bri ordinari si unu membru suplentu. Unulu dintre membrii ordinari alesi de aceeași grupa de interesse trebuie se fia alesu dintre espterii economici permanenti, denumiti pentru teritoriulu acestui tribunalu, care nu este interessatu in aceeași caus'a :

Membrii suplenti functionédia numai in casulu, candu membrii ordinari sunt inpedecati, si unu membru suplentu póte substitui pe espterulu economicu permanentu alesu cá membru ordinariu numai in casulu, déca insusi are acést'a cualificatiune si nu este interessatu in cauza.

La alegerea esptiloru formedia grupe de interesse :

a) in comune cu referintia urbariale, de o parte fostii domni feudali. de alta parte fostii iobagi. Bisericele, scó- lele si alte persóne juridice se socotescu la grup'a fosti- loru domni feudali ;

b) in orasie, comune libere si mestecate, la proportio- nare séu la comassarea generala : de o parte proprietarii mari, cari possu jumatatea teritoriului intregu alu comu- nei, — la comassarea partiala inse, proprietarii mari, cari possu jumatatea teritoriului de comassatu ; éra de alta parte proprretarii mai mici ce intreacu. Teritoriile comune ce forméza obiectulu de segregare séu proportionare, precum si averea comunei nu se calculéza si la alegerea esptiloru nu iau parte nici intr'o grupa de interesse.

Membrii din una si aceeași grupa in lips'a unei invoeli comune decidu între sene cu maiortate dupa proportiunea averei.

La acele proportionari, la cari sunt interessate mai multe comune, fiacare comuna interessata alege doi espteri in comisiunea, dintre cari unulu trebuie se aiba cualificatiu- nea esptiloru economiei permanenti.

Pe presiedintele comisiunei de espteri ilu alegu gru- pele de interesse, séu comunele interessate dintre espterii economici permanenti, in intelegere comuna ; éra in lips'a acestei intelegeri comune ilu denumescu judele pertractatoru totu dintre aceia.

La clasificarea si estimarea de paduri, judele pertractatoriu póte indrumá partidele se aléga pentru indeplinirea acestoru lucrari, de presiedinte alu comisiunei de espteri : pe unu espteru economicu permanentu cu cunoscintie de specialitate in silvanistica.

Pentru grup'a de interesse, séu comun'a care nu s'a folositu de dreptulu de alegere, precum si in loculu espteri- loru alesi dér' neinfatisiati, judele pertractatoriu denumescu pe espterii, ce lipsescu dintre acei espteri economici perma- nenti, cari nu sunt interessati in caus'a.

Déca espterii economici permanenti sunt interessati, par- tidele cu ocasiunea alegerei séu denumirei esptiloru au

dreptu se-si dè exceptiunile la protocolu. Asupra acestoru exceptiuni decide judele pertractatoriu.

(Va urmá.)

## D i v e r s e .

[Primirea Maiestatii Sale in Lem- berg.] Pregatiri extraordinarie se facura in capital'a Galitiei pentru primirea imperatului, dér' câtu pentru arangiamentu elu a fostu mai superi- oru in Cracovi'a. Venindu dela Krysovice Maj. S'a a fostu intimpinatu la tóte statiunile in modu entusiasticu de cátra poporatiune. In Grodecu erau adunate mai multe banderii polóne si rutene, cari incepusera a alergá in réndu cu trenulu, care la statiuni mergea mai incetu. Rutenii cantau si strigau „Mushaja Lita“. Intrarea in Lemberg a fostu grandiósa. Dupa sosire imperatulu a primitu pe marii demnitari, pe episcopatululu catolicu, rute- nescu si armenescu, deputatiunea nobilimei, care aparú in costumele cele mai bogate, apoi urmá corpulu oficeriloru, comunitatea, functiunarii statu- lui si professorii. Conducetoriulu nobilimei comite Casimir K r a s i c k i dise între altele cátra im- peratulu : „Maiestatea Vóstra in intieleptiunea si dreptatea s'a, a binevoitu a recunósce nati- onalitatea nóstra, a sanctiuna limb'a nóstra materna in scóla, la tribu- nale si in officii — c'unu cuventu Maiestatea Vóstra ati devenitu celu mai binevoitoriu aperatoriu a totu ce ne este mai santu pe acestu pamentu. Se ne fia deci ertatu a dá espressione acestoru sentiemiute de nemarginita multiamire si iubire, de cari sunt cuprinse anemele nóstre, prin strigarea ; „Se traiésca prea gratiosulu nostru im- peratu si iubita s'a casa domnitóre!“ (Nobilii adunati repetira de trei ori strigarea „Niech Zyje!“)

La acést'a Majestatea S'a respunde : „Dovedile cordiale de alipire si de lealitate cátra Mine si casa Mea, cu care me saluta acuma repe- titu nobilimea acestei tieri, 'Mi imple anim'a de bucuria sincera. 'Mi servescu spre mare multia- mire intodéuna vediendu, cá tóte paturile popora- tiunei conlucra cu-o nobila emulatiune la binele tierii, la binele monarchiei si sunt de firm'a cre- dinta, cá in aceste nisuntie patriotice voiú vedé escelandu in sirurile cele d'antiau intodéuna pe a- ceia, a caroru trecutu inaltia sentiulu loru de da- toria. Primiti domni mei incaodata multiamirea mea cea mai cordiala (Strigari repetite de „Se traiésca“ acompaniara cuvintele monarchului.)

Respusurile le-a datu imperatulu totu in limb'a germana. — Sér'a totu orasiulu era numai o lu- mina. In Lemberg cá si in Cracovi'a nu erá nici o feréstra neiluminata. Asupra porta- lului primariei, grup'a lui Marconi representandu patriotismulu, ospitalitatea si eroismulu era de unu efectu extraordinariu. Biserica dominicana si cea ruténa erau iluminate cu focu bengalicu. Délulu „Franciscu Iosifu“ inca era splendidu iluminatu. La 8 óre incepú conductulu de tortie, care era impar- titu in trei grupuri. Inaintea resiedintiei tóte reu- niunile de cantari intonara cantarile festive. Im- peratulu aparú in balconu in uniforma de Ulanu ; miile de portatori de tortie si de lampióne defilará apoi inaintea monarchului. Entusiasmulu era mare. Musicele cantau melodii polóne si rutene. Maj. S'a a traversatu apoi cu trasur'a stradele principale ale orasiului iluminatu. Inaintea transparentului clu- bulului nationalu rutenu Maj. S'a a opritu trasur'a câtuva timpu spre alu privi mai de aproape. — In 12 Sept. orasiulu a datu unu balu in onórea Maj. Sale, care a fostu totu asia de stralucitu cá celu din Cracovi'a. Cei trei archiepiscopi erau de façia. No- bilimea, Generalitatea s. a. erau bine reprezentate. Dupa 8 óre aparú Maj. S'a la braçiu cu soçi'a lo- cotenentului tierii. Joculu incepu cu Polones'a, dupa care urmá Mazurka. Imperatulu privea cu intere- suru la jocu si au conversatu cu mai multe dame si domni, dupa o ora a parasitu sal'a între strigari de „Niech zyje.“

[Principele mostenitoriu Ru- d o l f] a sositu in 12 Sept. in Berlin cu scopu de a asista la manevrele prussiane. La gara a fostu primitu de cátra Imperatulu Wilhelm, prin- cipele mostenitoriu germanu, si de catra toti prin- cipii regali si marele duce de Mecklenburg, cari toti portau uniform'a austriaca. Archiducele Ru- dolf era imbracatu in uniform'a regimentului prussianu Franciscu-Iosifu cu cordonulu ordi- nului Vulturulu negru. O compania de onóre cu music'a era asediata la gara. Imperatulu ger- manu a intimpinatu pe principele Rudolf imbra-

giosiandu-lu asia si ceilalti si cu totii l'au petrecutu la castelu, archiducele Rudolf siedindu in trasura la drépt'a imperatului. Principele mostenitoriu a fostu numitu generalu de càtra imperatulu Wilhelm. Indata ce a sositu in castelulu regalul imperatulu i'a acatiatu cu manile sale proprii epauletele de generalu pe umeri. Principele Rudolf a dejunatu impreuna cu principele mostenitoriu germanu si cu printiulu Wilhelm. Dupa aceea a facutu visita imperatului, printiloru si ambasadorului anglésu si russescu, comitelui Moltke etc. Séra la 5 óre avú locu unu prandiu de gala datu in onórea archiducelui Rudolf, la care erau invitate 68 persóne. Sér'a la 8 a fostu retragere mare cu muzicele gardei.

[Domitoriulu Carolu in Saxoni'a.] Diu'a de Mercuri, 20 Augustu, Mariile Loru Regale au petrecut-o la curtea Saxoniei, la Pilitz, resiedinti'a de véra a Majestatii Sale Regelui. La 5 óre dupa amédi a avutu locu prandiulu, ce Regele dete in onórea Suveranului Romaniei, si la care au asistatu mai multi inalti demnitari ai regatului. A dou'a di, Joi, diu'a plecarei de la Pilitz, la 5 óre dupa amédi, Mariile Loru Regale au fostu conduse de Regele si Regi'n'a p'na la gara, de unde 'si-au luatú diu'a buna in modulu celu mai cordialu.

Vineri, 23 August, M. M. L. L. R. R. Domnulu si Dómn'a, insoçite de A. S. Principele de Wied, de D. Liteanu, ministru plenipotentiaru la Berlin, si urmati de tóta suita, au mersu la expositi'a de bele-arte si industria din Düsseldorf, d'asupra careia la antreulu principalu se ridicase in onórea Romaniei drapelulu tricoloru romanu. Mariele Loru Regale erau asteptate aci de catre d. presiedinte si membrii comitetului expositiunei, incungiuratu de membrii comitetului, cari au condusu pe Mariele Loru Regale prin tóte sectiunele expositiunei si pe care Mariele Loru Regale au bine-voitu ale visitá, examinandule cu de ameruntulu si cu celu mai viu interesu. La 1 ora comitetulu a datu unu dejunu in onórea Suveranului Romaniei, la care au luatú parte comandantulu militarú, precum si presiedintele provinciei, de Rhinu, si alte persóne notabile. Dupa dejunu Mariele Loru Regale au urmatu cu visit'a expositiei si a orasiului, si la 6 óre  $\frac{1}{2}$ , luandu unu trenu specialu, au ajunsu, pe la 10 ore, in gara la Neuvied, unde de catra notabili orasiului si populatiune s'au facutu Suveranului Romaniei o primire diu cele mai stralucite; dela gara au pornitu la castelulu principesei de Wied, mum'a, in urarile cele mai caldusóse ale poporatiunei.

(Societatea pentru fondu de teatru romanu.) Dela Comitetulu acestei societati primimu urmatórea incunoscitiare: „La dorinti'a manifestata din mai multe parti, adunarea generala convocata la Sibiu pe 19 si 20 Septembrie a. c. se amana pe 17 si 18 Octobre a. c. stilu nou. — Comitetulu Societatii.

(Manevrele in Galiti'a.) Dupa cumu li se relatéza foiloru din Vien'a Maiestatea S'a nu ar' fi fostu multiamitu in primele doue dile cu rezultatulu manevreloru dela Krysovice. S'a latitu sgomotulu, cà generalulu Latterer, in a caruia brigada au fostu o multime extraordinara de „marodi“, ar' fi fostu pensiunatu, asemenea se dice, cà F-Maresialulu Loc. Bienert ar' fi cerutu a fi pensiunatu. Cele doue dile d'antaie au indispu multu cercurile competente, asemenea facura o rea impresiune fortificatiunile dela Cracovi'a, asupra carora generalulu prussianu Wright (care a luatú parte la manevre) a disu: „Déca voru fi bine aperate se voru poté tiené câteva (!) dile.“ Diu'a pen'ultima a manevreloru, candu tóte au mersu bine, a mai dirésu lucrulu, se voru face inse in ori-ce casu multe reforme in urm'a esperientieloru facute cu ocaziunea manevreloru din Galiti'a.

[Dela societatea etnografica din Paris.] Citimu in diarulu macedo-romanu „Fratilia intru Dreptate.“ D. V. A. Urechia, care a fostu presiedinte alu Congresului etnograficu din Paris, fú onoratu de Congresu cu asiediarea bustului seu in sal'a siedintieloru societatii etnografice din Françi'a. Ér' pentru lucrurile ce a presintatu la Congresu despre tierile Romanesci consiliulu centralu i-a datu medali'a cea mare de bronzu.

[Albumulu Macedo-Romanu] inaintéza rapede. Péna la 15 Septembrie — scrie „Fr. in Drept.“ — se spera, cà se va poté oferi publiculu o carte minunata camu de 30 cóle in folio cu numeróse ilustratiuni. Credemu cà acést'a carte

va fi fórte frumósa cumu nu s'a mai tiparitu in tier'a romanésca.

[Emancipatiunea femeiloru in Russi'a.] In Russi'a se afla momentanu 60 gimnasie si 125 progimnasie pentru fete. Emancipatiunea femeii a ajunsu deja asia departe, încátu femeile sunt preferite barbatiloru. Barbati cu testimoniulu de maturitate neavendu alte esamene nu potu se devina decâtu multu invetiatori la o scóla satésca; eleve femeiesci de ale gimnasieloru potu nu numai se fia docente in aceste gimnasie, ci potu se preléga si in cele patru clase inferióre ale gimnasieloru barbatesci. Academii pentru femei esista nu numai in Petersburg, ci si in Odess'a, Mosc'v'a si Chievu. Academia pentru femei din Petersburg, care se imparte intr'o facultate fisico-matematica si intr'una istorico-filologica, avea in anulu 1879 nu mai puçinu de 814 ascultátore imatriculate si la inceputulu anului 1880 inca 789. Budgetulu Academiei se urca acuma la 39000 ruble. In Mosc'v'a Academia nu prosperéza asia de bine, cu atátu mai bine stau inse cele din Chievu si Odessa. In Chievu au fostu la 1879 286 ascultátore femeiesci, dintre cari jumetate au fostu Evreice.

[Unu trenu in fundulu apei] (epilogulu desastrului de la riului Tay.) — Ingrozitórea naratiune, ce se va citi mai la vale, este transcrierea unei conversatiuni a d-lui James Ford, inginerulu insarcinatu cu sondarile riului Tay pentru estragerea trenului, care a fostu precipitatu anulu trecutú in valuri la gur'a acestui riu:

„Prim'a mea descindere, ne-a disu d. Ford, m'a adusu la capulu trenului. Corpulu mecanicului érá in picióre d'asupra locomotivei, de care era agátiatu printr'unu picioru. Curentulu ilu incliná usioru si câte odata, elu se misca incetu de la drépt'a spre stang'a, ca o planta submarina. Ochii sei remasesera deschisi de totu. Era usioru de vedutu cà nefericitulu s'aru fi redicatu fórte probabilu la suprafaça, déca piciorulu seu n'aru fi fostu apucatu, priu o fatalitate, intre doi manipulatori de arama. Fochistulu avea capulu turtitu si érá pe jumetate ingropatu sub carbuni, care se resturnasera peste elu. In vagonulu-posta erau trei ampioiati, tustrei indesuiti spre usia cu culisa, pe care isbutisera s'o impinga cu càti-va centimentri in t'c'a s'a. O lupta suprema pentru iesire fusese intre ei, si unulu din trei isi inceletase amendoue manile impregiurulu gátului acelua dintre camaradii sei, care tienea clanti'a usiei. In unulu din compartimentele primului vagonu, siese persóne, probabilu o familia, ocupau cele siese locuri. Printr'o curiósa intemplan, mórtea, dupa cadere, ii facuse se recada pe locurile loru. Figurile loru perdusera tóte contractiunile si ei stau acolo nemiscati, in vagonulu loru cosciugu. Afara din compartimentulu alu douilea inotá unu corpu retienutu de capu, care fusese apucatu de usi'a farimata. Acestu corpu era alu unui oficiaru. Vestmintele sale erau rupte si piciórele sale góle erau deja rase tóte de crustaceele riului Tay. Din peptulu seu esié pe jumetate corpulu unui ciparu care batea ap'a usioru. Alu douilea compartimentu alu vagonului alu douilea era acela, care presintá spectacululu celu mai oribilu. Lumin'a electrica facú pe d. Ford se zaréscá, prin apa, unu chaosu intregu de corpuri sdrobite unele de altele. Era unu copilu micu cu deseversire turtitu si peste mesura de largu, éra o femeia, aproape despicata in doue nu se mai tienea de càtu prin partea superióra a corpului. Pesci mari se duceau si veniau printre aceste remasitie si pe ambele usi sfarimate se strecurau necontentitu basici de aeru care se urcau incetu la suprafaça.“

Din acést'a caletoria inspaimentátore d. Ford aduse saculu cu depesiele. I trebuira mai multu de optu dile inainte de a indrasni s'e reincépa descinderea. I fuse cu neputintia, in cele d'antaiu patru dieci si optu de óre de a pune ceva in gur'a s'a. „Rom.“

(Unu orasiu de auru.) Unu orasiu lucratu in auru s'a descoperitu la 30 mile de Santa-Fé in noulu Mexicu (Americ'a). S'a constatatú, cà acestu orasiu se numiea in vechime Placitas, elu se afla asediatu pe unu siesu si cà casele sale sunt facute de bolovani acoperiti in auru. Guvernorulu din Santa-Fé si o multime de ingineri, s'au dusu in acele locuri, unde au pusú s'e se adune acele imense avutii, care voru face prosperitatea noului Mexicu. Ceea ce este mai curiosu e, cà aurulu se afla finu, neamestecatú cu nici unu metalu si acést'a este pretiulu celu mare ce se pune pe acele descoperiri. Orasiulu intregu se intinde numai pe vine de aur si este totu incungiuratu de sfaramaturi de petre acoperite in aur si in valori de milione, astfelu cà Mexicu nu era destulu, cà avea atâtea mine de metale, dér' inca cadu si noroculu acest'a pe d'ensulu.

(Cine va fi mostenitoriulu tronului romanu?) Péna acuma se credea, cà fiulu celu mai mare alu fratelui principelui Carolu, Leopold de Hohenzollern, cu numele Ferdinand, este desemnatu a fi successorulu tronului Romaniei. „Ro-

manulu“ ne spune acuma, cà Domnitoriulu voiesse a adoptá pe celu mai june fiu alu principelui Leopold, nascutu la 1 Septembrie 1868, care are astadi 12 ani; elu este nepotulu si fiulu Domnitoriului si se numesce Carolu cá si elu. Principele Carolu, alu 3-lea fiu alu printiului Leopold de Hohenzollern, este dér' — dice „Rom.“ — din tóta famili'a acéla, care póte s'e se asimiléze mai pe deplinu cu natiunea, asupra careia este chiamatu se domnésca intr'o di.

(Unu toastu practicú.) Societatea lucratoriloru din Milano a arangiatu Duminec'a trecuta unu banchetu mare festivu, la care luara parte mai multe sute de persóne si se tienura mai multu de o duzina de cuventari. Dupa aceste a urmatu unu siru lungu de toasturi, care fú incheiatu prin toastulu dlui Bignami, redactorulu diarului „Pungolo“; elu dise: „In numele pressei béu pentru indelung'a viatia si senatate a tuturoru acelora diu cei presentu, cari n'au tienutu nici unu discursu“

**Facemu atenti** pe toti cei cari dupa lege sunt obligati a plati tacsu militara (cei nascuti intre anii 1848 p'na la 1859 cari au ajunsu la recrutare in anii 1869—1879 si din vreo cauza le-gala au fostu liberati dela serviciu militariu si toti cari au esitu din armata inainte de 1 Ianuariu 1879 din cauza cà erau neapti) s'e se presente p'na la 18 Sept. st. n. dela 8—12 si 3—6 la magistratu spre a fi inscrisi in liste, càci la dincontra conformu unei publicatiuni a magistratului voru fi supusi la pedépsa, platindu tacsu incincita.

## Sciri ultime.

**Vien'a 11 Sept.** Se telegraféza din Londra càtre „Polit. Corr.“: „Cabinetulu britanicu a primitu comunicatiunea cà principele de Muntenegru renuncia la posesiunea tienuturiloru Dinosiu si Gruda déca Pórt'a va predá formalu si in modu pacificu Dulcigno càtra Muntenegru.

Se asigura cà tóte puterile au otaritu a lasa Dinosiu Turciei, déca Dulcigno va fi predatu indata Muntenegrului.

## Ernaticu de vite.

Pe mosi'a Darabani, judetiulu Dorohoiu, gasindu-se f'nu de cea mai buna calitate si pasune imbelsiugata si intinsa, — mocanii cu oi, cai, séu ori-ce altu soiú de vite sunt primiti la ernaticu cu conditiunile cele mai favorabile. Atátu in privirea indemanariloru càtu si a pretiului a se adressá directu la Curtea mosiei. 1—6

## Cursulu la burs'a de Vien'a

din 14 Septembrie st. n. 1880.

Rent'a de auru un-gara . . . . .	109.60	Imprumutulu cu pre-miu ung. . . . .	111.-
Imprumutulu calioru ferate ungare . .	125.50	Losurile p. regularea Tisei si a Segedin. —	
Amortisarea datoriei calioru ferate de ostu ung. (I-a emisiune)	83.—	Rent'a de harthia aust. 72.00	
dto. (II-a emisiune)	97.80	„ de argintu „ . . .	73.85
dto. (III-a emisiune)	86.20	„ de auru „ . . .	88.55
Bonuri rurale ungare	95.50	Losurile din 1860 . . .	131.90
dto. cu cl. de sortare	94.40	Actiunile bancei austr.-ungare . . . . .	828.-
Bonuri rurale Banat-Timis. . . . .	93.75	„ bancei de creditu ungare . . . . .	258.25
dto. cu cl. de sortare	93.25	„ bancei de creditu austriace . . . . .	288.25
Bonuri rurale transil-vane . . . . .	94.70	Argintulu in marfuri . .	—
„ croato-slav. . . . .	94.50	Galbini imperatesci . .	5.65
Despagubirea p. dijm'a de vinu ung. . . .	94.75	Napoleon'd'ori . . . .	9.40 $\frac{1}{2}$
		Marci 100 imp. germ. .	58.25
		Londr'a . . . . .	118.25

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

Tipograf'a: Ioanu Gótt si fiu Henricu.